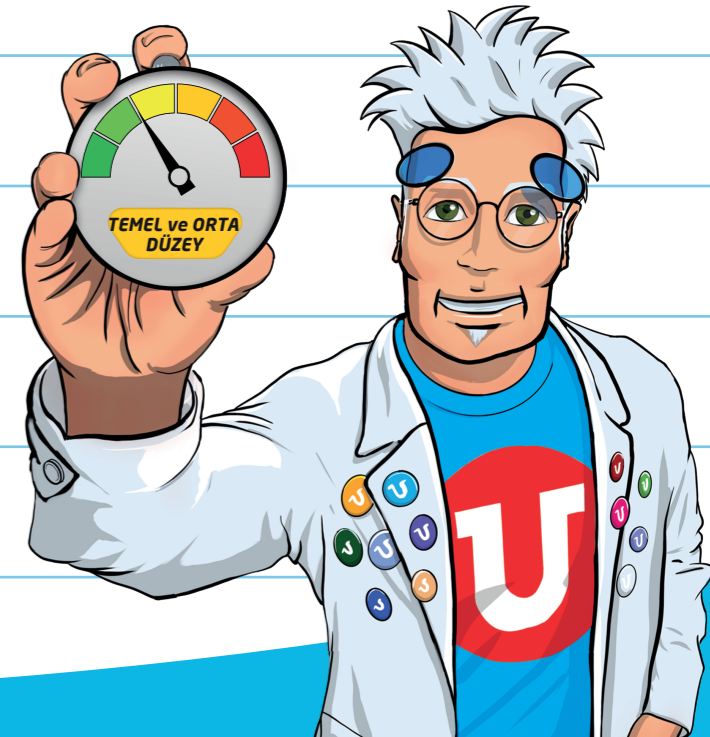

TYT Temel ve Orta Düzey
Türkçe Soru Bankası

Gerçek - Mecaz - Yan -

Terim Anlam

GERÇEK - MECAZ - YAN - TERİM ANLAM

Gerçek Anlam

Yan Anlam

Mecaz Anlam

Terim Anlam

SÖZCÜK (KELİME)

- Bir ya da birden çok heceden oluşan, belli bir anlamı olan, tümce kurmaya yarayan ve tümce kuruluşunda özel görevi olan dil ögesidir. Taş, toprak, rüya, hayal, dost gibi sözcükler tek başlarına bir anlam ifade ederken ile, gibi, için gibi sözcüklerin ise tek başına anlamı olmayıp diğer sözcüklerle bir araya geldiğinde belli bir anlam ifade eder.

Gerçek Anlam:

- Bir sözcüğün temel anlamıdır, sözcüğün akla ilk gelen anlamı ya da sözlükteki ilk anlamı da denir.

Örnek:

- İş yerinin tüm camları kırıldı. (Bölünmek, parçalanmak)
- Şehrin yüksek yerlerine kar yağmıştı. (Seviye)
- Soğuk su içmek sağlığa zararlıdır. (Isı)

Yan Anlam:

- Bir sözcüğün temel anlamı ile ilgili kazandığı yeni anlama "yan anlam" denir.
- Gerçek anlama yakındır.
- Çoğu zaman, canlılara ait organ ya da kısımların, cansız varlıklara yakıştırılması ile oluşur.

Örnek:

- Yamaç paraşütü yapmak için dağın sırtına tırmandık.
- Boğazına kadar su dolu şişeyi odasına götürdü.
- Anahtarlarını her zaman masanın üçüncü gözüne koyardı.

Mecaz Anlam:

→ Sözcüğün, gerçek anlamının dışında kazandığı yeni anlama "mecaz anlam" denir.

Örnek:

- Temiz bir çocuk olduğu her halinden belliydi.
- Sözlerinde bir ince alay vardı gibi geldi bana.
- Yaşadıkları herkesin kolay kolay kaldıramayacağı kadar ağırdı.

Mecaz Anlam:

→ Herhangi bir bilim, sanat ya da meslek dalı ile ilgili özel anlamlı sözcüklerdir.

Örnek:

- Açılar konusundan her yıl iki soru soruluyor. (Geometri)
- Nefi kasideleriyle ünlü bir şairdir. (Edebiyat)
- Kullandığı uzun taç atışları ile tanınan bir futbolcuydu. (Futbol)

Örnek:

“Doğmak” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ortaya çıkmak, sonucu olmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Anadolu'nun ilkel koşullarında ebe, doktor olmadan doğmuşum.
- B) Fransa'da Rönesans ve Reform ile Aydınlanma Çağı doğdu.
- C) Güneşin doğuşunu izlemek için Nemrut Dağı'na çıktık.
- D) Bu kitabı yazma fikri bir fotoğrafa baktığım anda doğmuştu.
- E) Daha ilk görüşte ona karşı büyük bir merhamet doğdu içimde.

Örnek:

- Kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek.
- Yolculukta geceyi geçirmek için bir yerde kalmak, konuk olmak.
- Kısa bir süre için bir yere yerleşmek, bir yeri yurt edinmek.
- Bir şeyi emeksiz edinmek.

“Konmak” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde yukarıda verilen anlamlarının dışında kullanılmıştır?

- A) Halasının çocuğu olmayınca bütün mirasa kendisi kondu.
- B) Erik ağacına sık sık gelip konardı baykuşun teki.
- C) Köyün dışına kimsenin tanımadığı iki aile gelip kondu.
- D) İki günlüğüne geldiğini söyledi ama iyice kondu, gitmiyor.
- E) Soru anlamı taşıyan cümlelerin sonuna soru işareti konur.

Örnek:

Bir kelimenin gerçek anlamı ile ilgi veya benzetme kurulması sonucu gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlam mecaz anlamıdır.

Örneğin “Ünlü dedektif keskin bir zekâya sahiptir.” cümlesinde “keskin” sözcüğü, gerçek anlamının dışında tamamıyla yeni bir anlamda kullanılmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde mecaz anlamda bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Ana yoldan ayrılıp toprak bir yola girdik.
- B) Uyanır uyanmaz pencereyi açıp havayı solurum.
- C) Anne-kızın konuşmaları özlem kokuyordu.
- D) Köyün bütün ekinleri bütün çabalara rağmen yandı.
- E) Görme engelli kadıncağızın elinden tutup karşıya geçirdi genç.

Örnek:

- I. Çocuklarına hep güzel sözler söylerdi.
- II. Bu kadar çalışkan bir insan daha tanımadım.
- III. Galiba dün akşam istemeden annemi kırdım.
- IV. Balkona astığım çamaşırlar kurumamış.
- V. Taksit parasını harcayan oğluna köpürdü.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde gerçek anlamının dışında kullanılmış sözcük yoktur?

- A) Yalnız II B) I ve III C) III ve IV
D) I, II ve IV E) II, III ve V

Örnek:

Bir sözcüğün bilim, sanat, spor ya da meslek alanına özgü kavramları karşılığında kazandığı anlama terim anlam adı verilir.

Buna göre,

(I) Sağlıklı olan yeterli ve dengeli beslenmedir. (II) Vücudumuzu oluşturan hücrelerin düzenli ve dengeli çalışması için besin öğelerinden yani yağlar, karbonhidratlar, proteinler, vitaminler ve minerallerden yeterli miktarda almalıyız. (III) Vücudumuzun bunların hepsine ihtiyacı vardır. (IV) Tek taraflı beslenmek yani sadece protein veya karbonhidratla beslenmek yanlıştır. (V) Dengeli beslenerek vitaminler, mineraller ve lifler gibi önemli besin maddelerinden de almış oluruz.

parçasındaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde terim anlamlı sözcük veya sözcükler vardır?

A) Yalnız I

B) I ve II

C) II ve III

D) II, III ve IV

E) II, IV ve V

Örnek:

- I. Bulunduğu yer bakımından uzak olmayan
- II. Aralarındaki ilişki çok sıkı olan
- III. Yaklaşan, andıran, benzeyen
- IV. Erişilmesine az kalmış olan

Yukarıdaki numaralanmış sözler “yakın” sözcüğünün sözlük anlamlarından birkaçını vermektedir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisi “yakın” sözcüğünün yukarıda verilen anlamlarından birini örneklendirmektedir?

- A) O benim yakın dostumdur.
- B) Eve yakın bir eczane var; ilaçlarımızı oradan alıyoruz.
- C) Evet, o kumaşın buna yakın bir rengi vardı.
- D) Onu yakın zamanda görmedim, iki ay önce görüşmüştük onunla.
- E) Güzel günler yakın diye umut verdi Sağlık Bakanı.

Örnek:

İleride, bu satırlar bir kimsenin gözüne ilişirse defterin güzelli-

I

II

ğine şaşılmasın! Onu, bugün Mahmutpaşa'da satın aldım ama az kaldı canım pahasına. Aman Yarabbi! İstanbul'umuza

III

IV

böyle ne oldu? Kalabalıktan tramvaylara girmek mümkün değil ki! Toptan gülle çıkar gibi zorla bir vagona attım kendimi.

V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin anlamlarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I.deki sözcük "henüz gelmemiş zaman" anlamında – Gerçek anlam
- B) II.deki söz "istemeden görmek" anlamında – Mecaz anlam
- C) III.deki söz "canını tehlikeye atarak" anlamında – Mecaz anlam
- D) IV.deki söz "içinde yaşanılan şehir" anlamında – Gerçek anlam
- E) V.deki söz "kaldırıp atmak" anlamında – Mecaz anlam

